

**Egy költő
a Kilencektől** Györi László:
A tisztaság akarása
Napkút Kiadó, 2012.

A Kilencekhez tartozó költő (és író) viszonylag szűkszavúnak számít: 1968 óta ez a hetedik verseskötete. A cím sokatmondó, hiszen korunk egyik legfontosabb kívánságát jelöli meg: *A tisztaság akarását*; annyi a mocsok és a tisztátalanság a világban (persze mikor nem volt ez így?...), és ugyanakkor a normális ember (és költő) mindig arra vágyik, hogy ez ne így legyen. A tisztaság egyik forrását a szerző a gyermekkorban látja, de fontos a pályakezds, a valahova tartozni akarás is.

A hetvenesztendős szerző egyre gyakrabban tekint vissza (1980-as kötete a *Tekintet* volt), és egyre gyakrabban összegez (de ezek valamennyi alkalommal részösszegzések): ahogy a fülszövegben olvassuk: „Ez a verseskötet úgyszólván újabb töredék, újabb részlet, mozaik ahhoz, hogy mégse higgyünk egészen neki: ha végigolvassuk, mégis valamelyes teljesség kerekedik ki ebből az újabb verseskönyvből.” Mert hogy Györi László egyik sora így szól: „Csak töredék van életút helyett” (*A szándék*). Persze, ennek is van igazságtartalma, de ne vitassuk, hogy van életút is!

Fontos állomása ennek a kötet. A hangulata gyakran keserédes, legfőképpen a múlt idő miatt. A betakarított termés szó szerint és jelképesen is érthető a *Dióverés* című szonett (és ciklus) szerint (és jogos a kérdés): „Urna magvára hogy hullna örömköny? / Süket burkában hallgassam örökön: / a dió szíve hogy kezd újra verni?” Szép sorok, mögöttük ott a formai biztonság, a nyelvi teremtő erő. Meg a személység hitele. Máshol találóan rögzít egy-egy pillanatot, impressziót, vagy éppen nagyt föl dolgokat (*A fruska*, *Tettenérés*). Nem kerüli meg az önleplezést vagy éppen a rejtőzködést sem. A korábban említett személyesség egyben meg is védi a külvilág sok megpróbáltatásától, a közélet kavargásától, a politika útvesztőitől. Intellektualitás és érzékenység jellemzi egyszerre a hangját.

Van úgy, hogy a költőietlenségtől sem riad vissza, miként ezt a *Lassított* filmben látjuk. Ott a töprengés a döntő, például a befejezésben: „A lassított film az egyre gyorsul, / az avart műanyag zsákokba tömődik, / a kertészlet összegyűjti, hó hull. / Kinnal születünk, és akarunk. De mit?” Persze kissé erőltetett ez a gondolatmenet, s a valódi kérdés föltevése is hiányos ezúttal. Annál frappánsabb a következő ciklus (*A fele út*) élére

tett kétsoros *Intelme*: „Élnétek csak a kályha belsejében: / megtudnátok, hogy mi a korom.” Többjelentésű gondolat, közmondásszerű igazságtartalommal. Ebben a ciklusban aztán a mai élet tragikus vonásai és szociális gondjai is hatalmukba kerítik (*A Népszínház utca*, *Magamutogató*, *Várunk a villamosra*). Van, ahol szabadon, a verspróza hangján szól fontos dolgokról, már-már sorskérdésekről. *A régi ház* tenyérnyi Magyarországgá bővül, s törvényszerű, ahogy elérünk az utolsó sorokig: „Hazát kívánok ebben a régi házban, / ahol nem fosztja ki eszemet, lelkemet, / amit magamban érzek, gondolok, / ahol a szabadságnak még most is értelme van.” Gondolatilag fontos, bár lírai eszközökben szegény ez a verslezárás. Előtte mai világunk számos vonása megjelenik, a pusztuló élet sok-sok apró bizonyítéka.

S itt már egyre közéletibb a hangja. Az *Ügynökök vonulása* a jelenkori magyar társadalom egyik nagy mulasztásával néz szembe. Több mondat a zsarnokságról... Valóban az illyési ihlet adta mű ez. Másutt pedig egyfajta, a József Attiláéra emlékeztető szellemi-erkölcsi leltárkészítés is jellemzi, miként ezt a *Selyemzsinórban* láthatjuk: „Hisz mit is érdemelnél / ha már így lépre mentél / jutalmad olyan estély / ahol te mit keresnél / a díjad üres persely / a hűség így veszett el / a hihetetlen felszél / süvít az életednél”. A végigfutott utat írja így le, pontos önismeretben gazdagon.

A hazája sorsáért, jelenéért és jövőjéért aggódó költő is megszólal *Az én Istenemben*, mellesleg szinkronban a valódi keresztény értékrenddel: „az én Istenem hogyha tüntet, / sokadmagával egyedül megy, / az ő zászlaja minden zászló, / az ő zászlaja mit sem ártó...” A „közügyekben érdekelt” művek világánál azonban hangsúlyosabb, ahogy az én belső világát tárja föl a kötet címét is adó ciklusban. Akár a költőlet epizódjait, akár a szerkesztőségek és a lektorok miliójét rajzolja meg. Érződik bizonyos nosztalgia is egy már letűnt világ iránt (*A régi szép idők*). A címadó vers, pontosabban áramló prózavers világában a mocsok uralkodik, az alkoholos mámor bűzös markában van az ember, s ezt alig oldja az utolsó sor szellemisége, a „tisztaság akarás” sem. A vágyott tisztaságot inkább az elsiratott költőtársak (Bella István, Utassy József) képviselték. A *Dobol az eső*

Bella modorában írott, szép vers. Annak idején hasonló módon búcsúzott Bella is Illyés Gyulától, s a sor most folytatódik. A lírai utak találkoznak itt, a nagy nemzeti költő nyomdokain lépdelő Hetek és Kilencek biztosítják a folytonosságot. És igencsak emlékezetes vers az *Utassy József emlékezete*, amelyben József Attila *Ady emlékezete* című műve idéződik, utalván a híres sorra: „Hát akkor mért ölik naponta”. Hiszen meghalt... Igen, líránk tragikus sorsú poétái követik egymást az időben, ám nemcsak ez fontos, hanem legalább ennyire a vállalt örökség és folytonosság. Konok ébresztés ez, akkor is, ha van benne egy jó adag reménytelenség is. Például a „kávéházi szeglet” hiányát is érzékelteti Győri László. Hasonlóképpen fájdalmas számára a valóság

költőietlensége, finoman és nem tolakodva szól világunk gondjairól és ellentmondásairól.

Ugyanakkor azt sem tagadhatjuk, hogy van a kötetben itt-ott üresjárat is. Egy-egy olyan vers, amely nem hagy bennünk mély nyomokat. Ezáltal sajnos kissé egyenetlen a színvonal. A *Vigas*ban a hétköznapiság leírása nem mutat túl a közhelyeken, de *A mozgólépcsőből* nem hiányzik a lírai magaslat. Hagyományos szépséggel teli ez a mű, epikai elemekkel színezett költemény, melynek az anya a főszereplője. Távolabbról Csoóri Sándor híres versének, az *Anyám szavainak* a rokona.

A személyesség hitele és a fent hangoztatott egyéb értékek teszik fontossá Győri László új kötetét.

Bakonyi István

Szociográfusok új nemzedéke

Körbejárt ország. Szociográfiai írások a magyarság helyzetéről, Éghajlat Könyvkiadó, 2011.

A Hítel folyóirat és a Nagyítás hetilap 2010-ben szociográfiai pályázatot hirdetett, melynek hét díjazott írása mellett a szerkesztőség által legjobbnak ítélt munkák is megjelentek a *Körbejárt ország* című kötetben. Nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy azóta az ígéretesen indult, ám túl sokat markolt Nagyítás megszűnt. Róla őrzött pozitív emlékeinket gyarapítja, hogy része volt annak a nemes célnak a megvalósításában, hogy újhodjék meg végre a magyar irodalom hagyományosan élenjáró műfaja, a szociográfia. Az íráskedv felkeltésén, az új szerzők felkutatásán kívül fontos és részben teljesült célja volt a pályázatnak, hogy fényt derítsen arra: milyen társadalmi kérdések foglalkoztatják leginkább a XXI. század második évtizedében élő írókat.

Biztató jelenség a kötet olvastán, hogy a műfaj tágassága megőrződött, mind terjedelmi, mind tematikai értelemben. A rövid, inkább újságcikknek ható művek (Horváth Ildikó, Dobozi Eszter) mellett közlésre került egy PhD-dolgozatnak beillő alkotás is (Dr. Szilvási Csaba munkája): a Móricz Zsigmond Tiszacsécséjét felidéző terjedelmes dolgozat legnagyobb érdeme, hogy – a kötet írásainak túlnyomó részével ellentétben – előrehaladást, fejlődést is regisztrál a magyar társadalomban. Nem a negatívumok,

az extremitások, a túlzottan is elterjedt etnikai-nemzetiségi nézőpontok dominálnak ebben az alapos műben, hanem a megpróbáló évtizedek során mégiscsak javuló emberi viszonylatok. Tanulságos, ahogyan a szerző fricskázza azokat, akik mindenáron szegényparaszt famíliát kívántak fabrikálni a Móricz családból, akár még a szülőház meghamisításával is. Erénye még az idősebb nemzedékhez tartozó, szép újságírói múlttal rendelkező szerzőnek, hogy kézbevette a kissé elfeledett írófejedlem munkáit, s ezzel együtt ragadta meg azt a távlatot, amely a múlt és jelen között húzódik – szociográfiahoz elengedhetetlenül szükséges belátással. Jelezzük, nem mindenki vette magának a szerzők között ezt a fáradságot!

Az írások témaválasztásában erős konjunkturális szempontok érvényesültek. Nem tagadható ugyan, hogy a rendszerváltás felszakította a szólásszabadságot akadályozó zsilipeket, és nyugodtan lehet riportozni, elemezni a nemzetiségi üldöztetésekről, a lefoltott romakérdésről, de talán – két évtizeddel a hátunk mögött – elkelne végre a témaváltás. Nem szerencsés az sem, ha meghökkenítő devianciákon csemegézik hosszan egy szerző, megfélemlítve arról, ha a társadalmi kitesztettség számára sokkoló élményét leírja, rögzíti, attól az még nem lesz sem szociográfia, de még kevésbé szépirodalom (Szilágyi Gyula).

